

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 8.9.2017, Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1) Др Јелена Кнежевић, доцент за ужу научну област Њемачка књижевност, изабрана 26.06.2014. на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе, председник</p> <p>2) Др Марина Петровић Јилих, доцент за уже научне области Методика наставе немачког језика и књижевности и Немачка књижевност и култура, изабрана 21.10.2013. на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу, члан</p> <p>3) Др Ивана Живанчевић Секеруш, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, изабрана 25.02.2010. на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, члан</p> <p>4) Др Николина Зобеница, ванредни професор за ужу научну област Германистика, изабрана 04.06.2015. на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, ментор</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: ИВАНА, Драго, ПАЈИЋ</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 27.08.1984, Теслић, Босна и Херцеговина</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, МАС Немачки језик и књижевност, мастер професор немачког језика и књижевности</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2011, ДАС Језик и књижевност (модул: књижевност)</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Transkulturalität in Saša Stanišićs Roman *Wie der Soldat das Grammophon repariert*

(Транскултуралност у роману Саше Станишића *Како војник поправља грамофон*)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Текст дисертације писане на немачком језику обухвата 275 страна (с кључном документацијом 284 стране) и подељен је у шест поглавља. Дисертација садржи и једну слику (комуникативни модел наративног текста, стр. 100), додатак (седмо поглавље) и списак литературе (осмо поглавље).

У уводном поглављу (*Einleitung*, 11–23) кандидаткиња дефинише предмет проучавања и научну методу коју примењује у раду, као и теоретске поставке и досадашња истраживања на тему транскултуралности и романа немачког писца Саше Станишића *Како војник поправља грамофон* (*Wie der Soldat das Grammophon repariert*, 2006).

У следећем поглављу (*Migration und Literatur*, 24–61) анализирају се концепти „миграција“, „мигрант“ и „хибридна књижевност“. Посебна пажња се посвећује „интеркултурној науци о књижевности“ на немачком говорном подручју у коју спада и миграциона књижевност за коју постоји неколико алтернативних назива („гастарбајтерска“, „мигрантска“ или „миграциона“ књижевност). Кандидаткиња при томе сужава домен свог интересовања на књижевност аутора пореклом с простора бивше Југославије, али узима у обзир и оне концепте постколонијалне књижевне теорије и критике који се могу пренети на проучавање немачке интеркултурне књижевности.

Треће поглавље (*Kultur-Begriff*, 62–77) посвећено је појму културе код Хердера (аксиом кугле), Андерсоновом концепту *Imagined Communities* и транскултуралности.

Опозиција идентитета (*сoнствено*) и алтеритета (*Друго*) превазилази се у концепту хибридности, што је и тема четвртог поглавља рада (*Identität-Alterität-Hybridität*, 78–90), чиме се завршава његов теоретски део.

Највећи део дисертације посвећен је петом, централном поглављу, односно Саше Станишићу и његовом роману *Како војник поправља грамофон* (*Saša Stanišić „Wie der Soldat das Grammophon repariert“*, 91–248). Након сегмента у којем се приказују живот и дело аутора рођеног у Вишеграду (1978-) – пре свега због аутобиографских елемената у роману *Како војник поправља грамофон* – текст се анализира с два аспекта: текстекстерни ниво и ликови (*Textexterne Ebene und Figuren als Analysegegenstände der Transkulturalität*) и текстинтерни ниво приповедачког посредовања (*Textinterne Ebene der erzählerischen Vermittlung als Analysegegenstand der Transkulturalität*). При анализи текстекстерног нивоа и ликова разматрају се земље, места и ликови, као и њихова интересовања (филозофија, уметност, спорт) и језик који користе. Код анализе текстинтерног нивоа разматрају се приповедачке инстанце, фокализација, редослед приповедања и анахроније у роману. Посебно потпоглавље представља сегмент о стереотипима (оријентализам, Источна Европа, балканизам) и њихова (де)конструкција у делу.

У закључку, шестом поглављу рада (*Schlussfolgerung*, 249–258), повезују се теоретски и практични део дисертације и разматрају се хипотезе постављене у уводу рада.

У прилогу (*Anhang: Deutsch-schreibende Autoren mit Wurzeln aus dem ex-jugoslawischen Raum*, 259–262) наведена су имена, кратки биографски подаци и најважнија дела немачких писаца пореклом из бивше Југославије.

Последње, осмо поглавље (*Literaturverzeichnis*, 263–284), подељено је на два дела, примарну литературу (7 референци) и секундарну литературу (245 референци), и садржи укупно 252 референце на немачком, енглеском и српском језику.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводу дисертације су наведени предмет и метода истраживања који су засновани на темељном и детаљном познавању савремених теорија науке о књижевности и културологије, као и досадашњих проучавања немачке интеркултурне књижевности и самог романа *Како војник поправља грамофон*. На основу тога су формулисани циљеви рада и хипотеза. На основу овог поглавља уочава се значај и место ове дисертације у оквиру интеркултурне науке о књижевности.

Текст рада садржи теоријски и практични део. У првом делу (друго, треће и четврто поглавље) јасно су предочени кључни концепти за проучавање транскултуралности (култура, идентитет, алтеритет и хибридноста), као и немачке интеркултурне књижевности у коју спада и роман Саше Станишића (миграциона књижевност, немачки аутори пореклом из бивше Југославије). Кандидаткиња идентификује и разрешава термилошку збрку у домену проучавања ових концепата и успешно их повезује. Будући да је проучавање поетике транскултуралности у оквиру немачке миграционе књижевности још увек у зачецима, преузимају се одређени концепти из постколонијалне теорије и критике који се методом апстракције могу применити на проучавање немачке миграционе књижевности, као и одабраног романа.

Ради преношења теоријског концепта транскултуралности на практичну анализу књижевног текста, кандидаткиња је одлучила да примени модел проучавања текстекстерног нивоа текста и ликова, с једне стране, и текстинтерног нивоа приповедачког посредовања, с друге стране, полазећи од претпоставке да одабир текстекстерних елемената при обликовању фиктивног света, селекција, карактеризација, конфигурација, функција и констелација ликова као и начин приповедања утичу на формирање и перцепцију концепта транскултуралности. Детаљном анализом, уочавајући и хомогене и хетерогене концепте идентитета и културе у роману, кандидаткиња показује да је тежиште дела на ликовима који су носиоци концепта транскултуралности, као и да одабрани начин приповедања фаворизује управо перспективу тих ликова како би се деконструисале хомогене представе о културном идентитету (стереотипи).

Закључак садржи резиме рада, као и завршна разматрања која се надовезују на циљеве и хипотезу постављену у уводном делу, чиме се остварује целовитост текста дисертације.

Додатак о немачким ауторима пореклом с простора бивше Југославије – за сада једини такве врсте – представља значајан део дисертације и основ за даља истраживања на ову тему.

Литература показује добро познавање савремене немачке науке о књижевности, теоријске литературе и дискусија о концепту транскултуралности и повезаних појмова, као и теорије и историје проучавања интеркултурне књижевности.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

- 1) Ivana Pajić: Identitet – prostor – granica – strano : Identitet migranta. *Filolog : Časopis za jezik, književnost i kulturu* IX (2014), 299-312. **M 52**
- 2) Ivana Pajić: Wie der Migrant das Herkunftsland Erzählt. *Studii de Stiinta si Cultura*, XII, 3 (46) (2016), 155-166. **M 53**
- 3) Ivana Pajić: Die Funktion des Erzählers bei der Konstruktion des Bildes des Anderen in Saša Stanišićs Roman *Wie der Soldat das Grammophon repariert*. In: *Germanistische Beiträge*, 37 (2015), 31-40. **M 53**

- 4) Nikolina Zobenica; Ivana Pajić; Mirjana Zarifović: Postkolonijalizam u nauci o nemačkom jeziku i književnosti. *Folia linguistica et litteraria*, 16, 2017, 125-142. **M 53**
- 5) Ivana Pajić: Kiezdeutsch kao rezultat interkulturnih susreta u doba globalizacije. U: Milanka Babić (ur.): *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Istočnom Sarajevu : Nauka i globalizacija*, knj. 8, tom 1. Pale: Filozofski Fakultet Univerzitet u Istočnom Sarajevu, 2014, 309-317. **M 14**
- 6) Nikolina Zobenica; Ivana Pajić: Deutsche Gegenwartsliteratur im DaF-Unterricht in Serbien. In: Julijana Beli-Göncz; Irene Boose; Božinka Petronijević; Arne Wrobel (Hg.): *Treffpunkte : Literatur, Sprache und Didaktik im deutsch-serbischen Dialog*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 2013, 244-262. **M 14**
- 7) Ivana Pajić: Pojam „strano“ u romanu Saše Stanišića *Kako vojnik popravlja gramofon*. U: Maja Anđelković (ur.): *Savremena proučavanja jezika i književnosti : Zbornik radova sa V naučnog skupa mladih filologa Srbije*, knj. 2. Kragujevac, Filološko-umetnički fakultet, 2014, 337-344. **M 45**

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу теоријских разматрања изузетно комплексних концепата о миграцији, култури и идентитету, као и детаљне анализа текста романа *Како војник поправља грамофон* с аспекта приче (*story*) и дискурса (*discourse*), кандидаткиња је закључила да Саша Станишић у свом делу гради фиктивни свет у којем приказује разне могућности посматрања културе и идентитета, односно схватања „реалног“ (хомогено-хетерогено, статично-динамично). Аутор у роману ствара комплексан поглед на свет и појединца, при чему не занемарује интеркултурне конфликти у савременом друштву, као ни њихове последице, али фаворизује динамично-транскултурне концепте културе и идентитета, са циљем да прикаже могућности и начине превазилажења географских/ културних/ националних/ етничких/ религиозних граница и разлика, како путем физичке мобилности (путовања и миграција), тако и путем културне мобилности (помоћу уметности, медија, спорта). Дистанцирањем од статичних схватања културног идентитета Саша Станишић у свом роману *Како војник поправља грамофон* заговара концепт транскултуралности као основ за неговање хуманости и толеранције међу различитим културама.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати истраживања се заснивају на темељном познавању предмета проучавања и приказани су изузетно систематично и прегледно. Научна метода је јасно дефинисана, научни поступак доследно изведен, поједини делови дисертације логички произлазе једни из другог, аргументација је јасна, добро поткрепљена и убедљива. Закључци произлазе из претходног излагања, повезују се с уводним делом рада и заокружују целокупни текст дисертације.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
ДА

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
ДА

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Допринос дисертације ТРАНСКУЛТУРАЛНОСТ У РОМАНУ САШЕ СТАНИШИЋА КАКО ВОЈНИК ПОПРАВЉА ГРАМОФОН огледа се у следећем:
- систематично су изложени, продикутовани и разјашњени кључни појмови интеркултурне књижевности немачког говорног подручја
- први пут је дат систематичан и потпун преглед развоја немачке интеркултурне књижевности писаца који потичу с простора бивше Југославије
- изложен је нов модел проучавања транскултуралности у књижевности на примеру романа Саше Станишића који може да се примени у научној анализи овог (и сродних)

концепта у другим књижевним делима, као и у настави књижевности	
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Комисија није уочила значајне недостатке дисертације.
X	ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:	
-	<u>да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана</u>
-	да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
-	да се докторска дисертација одбија

Дана 13.09.2017.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

.....

Доц. др Јелена Кнежевић, председник

.....

Доц. др Марина Петровић Јилих, члан

.....

Проф. др Ивана Живанчевић Секеруш, члан

.....

Проф. др Николина Зобеница, ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.